

Först., que el dóna en la forma *Ingildan* en una font del S. VIII (col. 963) i en nominatiu *Engildanz* a la col. 111: és en el còdex de Lorheim; i ell es pregunta si és un cas del rar -DAN o del freqüent -*eank/dank*; fins i tot aquesta terminació -NK originària, també con-⁵ vidria per al nostre, puix que -*nks* s'hi reduïa a -*nz*. Que en *Engordany*, -*dans* hi hagi -*rd-* en lloc de -*ld-* no és dificultat considerable i ni tan sols obligaria a recórrer a la contaminació de *guardar* o de *gord*, puix que veiem que en les fonts germàniques ja alternaven¹⁰ INGR- amb INGIL- i INGUI- una variant *INGURDAN resta, doncs, provada sense escrúpol, com a versemblant.

Hi ha algun altre parònim però que deu tenir etim. germànica més diferent. *La Bastida de Mas Cardà* te. Mosset en el Conflent. Ponsich (*Top.* 11) hi troba¹⁵ *Mascardanum* a. 1287, *Bastida de M. Cardanum*, 1279-1330, i *turris de Mas Cardà*, 1359. Pot venir d'un NP gòt. GARDA, -AN, de la mateixa arrel que ha donat *Gardeny* (GARDING, i altres 18 noms en GARDI- segons Först.); car s'esdevé sovint en els nostres germanismes²⁰ que les sonores com G- apareguin ensordides en k- etc.; però no havent-hi mai *go-* ni *co-* en les mencions antigues no vacillem a separar-lo del cas en estudi. En canvi sí que amb *Cardà* podria anar el nom de la Serra de *Caldrans* en te. de Ceret (xxiv, 167.1), on tenim²⁵ -*ns* i G- però no aquells detalls decisius.

¹ «Casas de labor, a 1 k 21 de Ripoll». De passada recordem que hi ha un cogn. *Guardans* a Barcelona (DAG) sense dubte provinent del nom d'aquest mas.

² Així ja ho vaig dir en *E. T. C.* I, II, 26, amb alguna³⁰ reserva. I res més s'ha escrit de seriós sobre l'etim. car només *AlcM* suggerí ridículament tallar el nus com Alexandre el Gran, amb GORDIANUM (violant tant la crítica com el sentit comú).

Engorgs, V. *Gorg* *Engràcia*, V. *Gràcia*

ENGRALDO

Partida i collada del terme de Norís (Pallars Sobirà) (xxi, 171).

ETIM. Sembla algun NP derivat de la fecundíssima arrel germànica INGUI (cf. art. *Engordany*); potser un NP *INGUR(W)ALD, amb -(W)ALD no menys freqüent (Aebischer, *Onom.*, § 323); o més aviat serà el NP *Inquald* (freqüent des del S. VIII, Först., 964)⁴⁵ amb *r* repercussiva. J. F. C.

Enjoi, *Prat d'*, V. *Joi*
Enorts, V. *En-* aglutinat

L'ÉNOVA

Poble de la Ribera Alta del Xúquer, 8 k. al N. de Xàtiva.

PRON. POP.: *énova*, pron. pertot amb *e* tancada, *v* labiodental etc. Quant a l'ús amb article o sense, en les enq. fetes l'any 1962 allí, i en 5 pobles de la rodalia vaig constatar vacil·lació: a Manuel ho deien amb article, decididament; a Carcaixent i a l'Énova mateix,⁶⁰

explicaven: «Uns diuen a *Énova* i altres a *l'Énova*»; també vacil·laven a St. Joan; a Sumacàrcer, sense; a Barxeta en conversa: «el barranc de la Vereda ve d'*é-nova*», «seguirem el camí a *énova*» (xxxI, 168, 112.10, 112.17, 167, 145, 153.9, 153.25, 158.19). També en altres pobles de la Ribera i comarca de Xàtiva ho vaig oir amb *é* tancada (enlloc amb *è*). Ja els anys 1935 i 1958 els amics valencians (SGuarner, J. G. M. etc.) estaven d'acord que l'ús antic era amb article, i aquesta és l'ortografia adoptada per SGuarner en el nomenclàtor de 1966 (p. 15), St. Joan de l'Énova (p. 178).

MENCIONS ANT. *Yeneua*, *Enoua*, *Eneua* en el *Rept.* «Domos in Xatiua --- et 2 jo. terre in termino de *Yeneua*» [llició perspícua, en el facs. 373 = Bof. 491]. En tots els altres és també llició ben clara en el facs., llevat dels que ho indico. *Enoua* 322 (Bof., 429). *Eneua* 337 (bis) (però *Enova*, Bof. 453). *Enoua* 339 (= Bof. 455). Id. 343 (= Bof. 461). *Enouam* [la *e* i la *o* imprecises]. 345 (*Enova*, Bof. 463). *Eneua* (o *Enoua*?) 351 (= *Enova*, Bof. 469). *Enoua* (373 = Bof. 390). Encara hi ha en el *Rept.* una cita, que ara no puc localitzar però diferent de la de 373 del facs. (= Bof. 491) i de totes les altres indicades, on Chabàs creia llegir *Yenene*, i és clar que estava per *Yeneue*.

1264: «--- alqueria de *Enova*, llamada Sancti Bii yens 1 ---» (Mtz.Fdo., *Docs. Val. ACA* I, n.º 563).

Diu SSiv. que ja era habitada en temps romans, perquè s'hi ha trobat una làpida romana, incrustada en el campanar, i restes romanes d'arquitectura i ceràmica. El seu senyor Joan Fabra vengué aquesta alqueria al monestir de Valldigna. La cristiandat hi ve ja del temps de la Conquesta, i el nom del seu rector ja consta en l'a. 1296 (cf. més dades en LzVargas, c. 1774, II, 74). Però el terme era més gran, i abraçava llogarets³⁵ moriscos. Sanç, Vertfull, Rafelguaraf, en els quals es féu rectories de moriscos en el S. XVI.

En el cens de 1609 ja només consta *Énova*, com a senyoria reial, amb 40 cases de cristians vells (Reglã, p. 111). Però hi havia sobretot el que després se n'ha dit *Sant Joan de l'Énova*, aquest figura el 1609 com *Sant Joan* (posseït per F. Corella, cit. entre Estubeny i Senyera), amb 114 focs de moriscos; i amb 24, 8, 15 i 24 respectivament en els censos del S. XVI i 1602 (Lapeyre). Aquest poble havia estat anex de Manuel (SSiv., 880), i avui popularment, més que amb aquell determinatiu, és conegut per *sanç guanét* (xxxI, 124.31 a Castelló d. l. R. etc.).

Cabdal per a la història del lloc i del nom és la Sèquia: *la sékja d'énova* (Castelló R., xxxI, 124.27). Ha estat llur riquesa, i llur antic enemic sanitari. Com diu Cavanilles: «al SO. de Castelló --- Manuel, al qual se siguen los pueblos de la acequia de *Enova*, cultivadores de arroz sin salud --- se ven campos quatro pies más altos que el camino convertidos en lagunas artificiales --- perdida la salud --- para engrosar a quatro ricos y dezmeros --- Los 9 pueblos de la acequia --- en la hondonada que dexan los montes del N., E. y S. --- los del E., *Rafelguaraf*, *Berfull* y *Tossale* --- 60 vecinos; síguense *Énova*, *Sans* y *Abat*, que forman una part. de 100 vecinos, --- al O., *Torreta*,